



## Geen Grens

### Aanbevelingen en suggesties voor de gemeentelijke verkiezingsprogramma's

De meeste Limburgse gemeenten grenzen aan België of Duitsland. Sommige gemeenten grenzen zelfs aan België én Duitsland. In veel gevallen is de grens ook een taalgrens. De weinige Limburgse gemeenten, die niet aan België of Duitsland grenzen, liggen op steenworpafstand van België of Duitsland. In 2018 heeft Stichting Geen Grens onderzocht in hoeverre de Limburgse gemeentelijke coalitieakkoorden 2018-2022 rekening hielden met de grensligging. *De resultaten waren over het algemeen nogal teleurstellend, de goede uitzondering niet te na gesproken*<sup>1</sup>.

Het lijkt alsof veel gemeentelijke politici en bestuurders zich nauwelijks bewust zijn van die grensligging. Grenzen worden niet in verband gebracht met mogelijkheden en kansen, maar meer met problemen en belemmeringen. De nationale vanzelfsprekendheid is groot en er zijn weinig grensoverschrijdende ideeën. Stichting Geen Grens constateerde in 2018 dat er wat dit betreft weinig verschil bestaat tussen de lokale of landelijke partijen, tussen linkse, midden- en rechtse partijen, tussen eurofiele en eurosceptische partijen. Dankzij het Verdrag van Maastricht hebben inwoners van uw gemeente met de Belgische Duitse, Luxemburgse enz. nationaliteit kiesrecht voor de gemeenteraadsverkiezingen.

Stichting Geen Grens is van mening dat grensoverschrijdende samenwerking een positieve bijdrage levert aan de welvaartsgroei, het welzijnsniveau en de saamhorigheid van de mensen in grensregio's. Gemeenten kunnen hieraan een belangrijke bijdrage leveren door het ondersteunen van projecten van burgers, scholen en organisaties, die de grensoverschrijdende samenwerking bevorderen.

Grensoverschrijdende samenwerking is geen eenrichtingsverkeer. Samenwerking moet wederzijds zijn. De grens mag niet als eenzijdig verdienmodel gebruikt worden. Het gaat niet alleen om het bevorderen van (koop)toerisme naar eigen gemeente, doch ook om eigen inwoners te stimuleren om naar een museum of concert in Duitsland en België te gaan. Dat Limburgse kinderen in België onderwijs volgen is even waardevol als het rekruteren van technische geschoolde Duitse grenswerkers. Elke grensoverschrijdende ontmoeting is verrijkend voor Limburgers. Met name de opgroeiende generatie moet mee genomen worden over de grens. Dit is van belang omdat stereotypen en vooroordelen bij jongeren ten opzichte van burens als gevolg van de grenssluitingen tijdens van de Corona-crisis steeds duidelijker aanwezig zijn. *'Op lange termijn zal alleen een verruiming van de mogelijkheden voor contacten en ontmoetingen de grens kunnen slechten die in de hoofden van de jongeren gedeeltelijk nieuw is geschapen. Een generatie die vroeger zonder waarneembare grens is opgegroeid, ondervond nu de nadelen van het optreden van de nationale staat en van protectionisme, ditmaal door maatregelen in het kader van het gezondheidsbeleid ter bestrijding van de pandemie*<sup>2</sup>. De grens overschrijden is van grote pedagogische waarde.

Er is al veel tot stand gebracht. Bijna alle gemeenten maken deel uit van een van de drie euregio's, te weten: de Euregio Maas-Rijn (Eupen), de Euregio-Rijn-Maas-Noord (Mönchengladbach) en de Euregio Rijn-Waal. Roermond, Echt-Susteren en Sittard-Geleen zijn lid van twee euregio's. Soms zijn er nog

<sup>1</sup> Het onderzoek kan aangevraagd worden bij Stichting Geen Grens

<sup>2</sup> Zie recent onderzoek: <https://roc-nijmegen.email-provider.nl/web/0bnhanfvmp/4uwyk2zmor/oqhesp6lai/ys2xdqhzqy>

gemeentelijke samenwerkingsverbanden (Parkstad Charlemagne, MAHHL, EURODE enz. De Euregio-Maas-Rijn is een gecompliceerde euregio (5 deelregio's, 3 talen, weinig betrokkenheid van gemeenten). Daarnaast zijn er de intereprojecten, die vooral financieel interessant zijn voor bedrijven en instellingen. Er gebeurt van alles aan de grens, maar waar blijven de gemeenten?

Gemeenten kunnen samenwerken met nabijgelegen grensgemeenten en kunnen bilaterale samenwerking bevorderen. Dat vereist wel contact en verbinding over de grens heen. Zowel letterlijk als figuurlijk. Er is zoveel mogelijk! De Stichting Geen Grens doet graag een aantal suggesties die u in uw verkiezingsprogramma kunt opnemen.

**Wij gaan ervan uit, dat onze aanbevelingen en suggesties u zullen inspireren om nog betere aanvullende ideeën te formuleren. Ideeën die leiden tot versterking van de euregionale burgerkracht. U mag ons natuurlijk altijd raadplegen voor (gratis) advies.**

## **Aanbevelingen en suggesties**

### **a. Sociaal-economische samenwerking.**

Zeer succesvol zijn de bilaterale grensinfopunten (GIP) en de Servicepunten Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling (SGA). Deze persoonlijke dienstverlening vergroot de kansen van werkzoekenden, werknemers en ondernemingen. De bedrijven en instellingen in uw gemeente hebben vaak behoefte aan in de eigen regio niet voldoende aanwezige beschikbare goedgeschoolde én goed geïnformeerde Belgische of Duitse grenswerkers. Voor eigen inwoners liggen er veel arbeidsmarktkansen om de hoek.

*Suggestie ten behoeve uw verkiezingsprogramma:*

*Neem in uw verkiezingsprogramma een pleidooi op voor het continueren van de succesvolle GIP/SGA-dienstverlening.*

### **b. Euregionale competenties Duitse en/of Franse taal**

Voor een Limburger, die op steenworp afstand van een taalgrens woont en niet een van beide buurtalen spreekt, geldt een geografische beperkte arbeidsmarkt. Kennis van de Duitse en/of Franse taal en cultuur zijn van economisch (klanten, afnemers), sociaal (verdubbeling van arbeidsmarkt bereik), cultureel en educatief belang. Zonder maatschappelijk draagvlak in de gemeentelijke samenleving, in het bijzonder de ouders, jongeren en onderwijspersoneel, lukt het niet om Limburgers meer te verbinden met de buurlanden. Limburgse gemeenten zouden 'buurtalen' en samenwerking van hun scholen met Duitse of Belgische scholen in de nabijgelegen grensregio moeten agenderen. Gezien de afstand en tweetaligheid is Luxemburg ook een mogelijkheid.

*Suggestie ten behoeve uw verkiezingsprogramma:*

*Laat elke basisschool en school voor voortgezet onderwijs in uw gemeente een partnerschool in België Duitsland en/of België zoeken. De gemeente kan de uitwisseling (financieel) ondersteunen. Raadsleden en/of ambtenaren uit betrokken gemeenten zouden als ambassadeur een rol kunnen spelen. Op deze wijze hebben ook zij spelenderwijs contact met hun Belgische en/of Duitse collega's.*

### **c. Grensoverschrijdende gemeentelijke samenwerking: partnergemeenten**

Een aantal gemeenten werkt(t)en samen bijv. Kerkrade-Herzogenrath, Brunssum-Alsdorf, Maaseik-Echt-Susteren Waldfeucht, Selfkant en Gangelt, Ubach-Palenberg en Landgraaf, Hasselt-Sittard, Venlo-Krefeld/Nettental, Roerdalen-Wassenberg. Eijsden-Margraten-Clerveaux (Lu) enz. Stichting Geen Grens pleit voor herontdekking van de buurgemeenten door middel van jumelages (partnergemeenten). Het gaat dan niet alleen om een grensoverschrijdend fietspad of het bezoeken van elkaars nieuwjaarrecepties. Het om het organiseren van euregionale ontmoetingen, verbindingen enz.

*Suggestie ten behoeve uw verkiezingsprogramma:*

*Laat uw gemeente samenwerken met een gemeente uit de nabij gelegen grensregio. Binnen die samenwerking kan de nadruk liggen op scholen, jeugd-, sport-, natuur/milieu-, muziek- en heemkundeverenigingen. Stimuleer bilaterale verenigingen. Een permanent burgercomité zou dit kunnen organiseren. Elke gemeente wijst een contactambtenaar aan. Op de websites van de partnergemeenten wordt naar elkaars sociale en culturele agenda's verwezen. Stimuleer via subsidiebeleid grensoverschrijdende activiteiten.*

**d. Euregionale museumkaart**

De euregionale museumkaart<sup>3</sup> geldt voor 28 musea in de regio Aken en het oostelijk Belgisch-Nederlands grensgebied. De musea in Ostbelgië, Kerkrade en Heerlen doen mee. De musea in Maastricht, Sittard-Geleen, Margraten-Eijsden, Echt-Susteren, Valkenburg, Roermond, Thorn, Weert enz. nog niet.

*Suggestie ten behoeve uw verkiezingsprogramma:*

*Stimuleer dat de musea in uw gemeente deelnemen aan de euregionale museumkaart.*

**e. Euregionale culturele UIT-agenda**

Momenteel wordt gewerkt aan een euregionale culturele UIT-agenda, een digitaal instrument voor grensoverschrijdende cultuurcommunicatie van de MAHHL-steden (Maastricht, Aken, Hasselt, Heerlen plus Genk en Sittard-Geleen). Deze UIT-agenda is nog steeds niet operationeel. De Gemeente Maastricht is verantwoordelijk voor deze culturele uitagenda. In dit initiatief ontbreken de provincie Luik, de stad Luik en de regio Aken vooralsnog. Deze agenda is niet alleen van belang voor de middelgrote gemeenten doch ook voor de inwoners van alle Limburgse gemeenten. Dankzij de euregionale culturele UIT-agenda wordt de rijke culturele diversiteit van de Euregio zichtbaar en toegankelijk gemaakt voor burgers.

*Suggestie ten behoeve uw verkiezingsprogramma:*

*Ondersteun uw gemeentelijke culturele instellingen en verenigingen om hun activiteiten op te laten nemen in de euregionale culturele UIT-agenda. Op de gemeentelijke website(s) en nieuwsbrieven wordt verwezen naar deze euregionale culturele UIT-agenda.*

**f. Grensoverschrijdend openbaar vervoer**

Limburg en de aanliggende grensregio's zijn in de nationale context perifere regio's. Zuid-Limburg is een 'schiereiland'. Grensoverschrijdend openbaar vervoer is van essentieel belang voor Limburg(ers) niet alleen op regionale verbindingen maar ook om aan te haken op de Europese netwerken via Aachen, Liège en Düsseldorf. Aan de Nederlands-Duitse grens wordt langzamerhand vooruitgang geboekt. De sneltreinverbinding RE13 tussen Eindhoven-Venlo-Düsseldorf zit in de aanbesteding en zal vanaf 2025 definitief rijden. Maar voor de evenzo noodzakelijke (eu)regionale verbinding Eindhoven-Heerlen-Aachen zijn nog geen afspraken gemaakt. Aan de Belgische kant moet de knoop voor de doortrekking van de drielandentrein naar Liège nog definitief doorgehakt worden en is er sprake van stagnatie bij de tram Hasselt-Maastricht en de spoorlijn (Antwerpen-)Hamont-Achel-Weert. Er zijn ideeën voor een innovatieve, goedkope en duurzame snelbusverbinding Hasselt-Genk-Stein-Sittard-Geleen. De verbindingen tussen deze steden zijn van belang voor de burgers van alle Limburgse gemeenten.

*Suggesties ten behoeve uw verkiezingsprogramma:*

- *Laten de gemeenten in Midden- en Noord-Limburg de totstandkoming van spoorverbinding Weert-Hamont-Achel(-Antwerpen) en een goede inbedding van de toekomstige spoorverbinding Eindhoven-Venlo-Düsseldorf (RE13) bepleiten.*

---

<sup>3</sup> <https://naarhetmuseum.eu>

- *Laten de gemeenten in Midden- en Zuid-Limburg de totstandkoming van de snelreinverbinding Eindhoven-Heerlen-Aachen (naar voorbeeld van de RE13) én de doortrekking van de drielandentrein Aachen-Heerlen-Maastricht naar Liège én de sneltram Hasselt -Maastricht, dat wil zeggen tussen de treinstations in beide steden, bepleiten.*
- *Laten de gemeenten in Midden-Limburg en Zuid-Limburg pleiten voor snelbusverbindingen tussen Hasselt-Genk-Maasmechelen-Stein-Sittard-Geleen.*

#### **g. Jaarlijkse euregionale burgerbijeenkomst**

De huidige grenzen zijn het gevolg van bestuurlijk handelen in het verleden. De grensstenen staan er nog. In ons geheugen zitten de dodendraadgrens, de Siegfriedlinie, de grenskantoren, de slagbomen, het prikkeldraad, de Duitse marken en Belgische francs enz. Jongeren kennen alleen de zgn. open (taal)grenzen. Ten tijde van de COVID-crisis werd de grenzen weer fysiek afgesloten. Terwijl het COVID-virus geen grenzen kende, sloten wij onze open grenzen.

Er zijn vele dagen waarop wij de verbondenheid over de grens met elkaar kunnen vieren. Dat kan op Europadag (9 mei), de Limburgdag (19 april), de Dag van de Duitse eenheid (3 oktober), Bevrijdingsdag (5 mei) enz.

*Suggestie ten behoeve uw verkiezingsprogramma:*

*Laat elke Limburgse gemeente - in samenwerking met een grensgemeente - een jaarlijkse euregionale burgerbijeenkomst organiseren.*

#### **h. Levenslang leren over de grens**

Op steenworpafstand van Limburg is er een groot aanbod van Vlaamse en Duitse onderwijsvoorzieningen. Dit aanbod kan veel beter benut worden. Dit geldt niet alleen voor het hoger onderwijs. Met name in Belgisch-Limburg is het aanbod aan bij- en omscholing goed, goedkoop en kortbij. Over de grens studeren c.q. bij-, om- en herscholen is goed en eenvoudig mogelijk.

*Suggestie ten behoeve uw verkiezingsprogramma:*

*Laten de Limburgse arbeidsmarktregio's, waarin de Limburgse gemeenten participeren, meer gebruik maken van het Belgisch-Limburgse aanbod van scholingsmogelijkheden.*

#### **i. Samenwerking beide Limburgen**

De Zuid-Limburgse gemeenten zijn niet vertegenwoordigd in de EGTS Euregio-Maas-Rijn (EMR). Dit geldt ook voor de Belgisch-Limburgse gemeenten. De samenwerking tussen beide perifeer gelegen Limburgen, die hun geschiedenis en vooral hun taal delen, is zeer minimaal.

*Suggestie ten behoeve uw verkiezingsprogramma:*

*Pleit ervoor dat de Nederlands- en Belgische-Limburgse gemeenten, twee maal jaar een themadag over onderwijs, cultuur of milieu organiseren.*

#### **j. Milieu & natuur**

Dichtbij en mentaal toch vaak ver weg. Effecten van luchtvervuiling, geluid of een overstroming zullen zich niets van een landsgrens aantrekken. Zo hebben we ook gemeenschappelijke natuurgebieden waarin grensoverschrijdende fiets- en wandelpaden burgers met elkaar verbinden.

Het wordt normaal geacht dat we de burens aan de andere kant van de grens inlichten over grote projecten - projecten waar een Milieu Effect Rapportage (MER) voor geldt - die gevolgen kunnen hebben voor de leefomgeving. Zo werd door de opstellers van de MER voor het realiseren van een biomassacentrale direct grenzend aan de grens ingeschat dat de gevolgen voor het buurland nihil zouden zijn en dat daarom het buurland niet geïnformeerd hoefde te worden. Geheel onterecht want met de vigerende windrichting zou voornamelijk het buurland opgezaagd worden met de gevolgen van het verstoken van verontreinigd hout (geïmpregneerd en geveerd houtafval, afkomstig uit milieuparken uit de hele euregio) naast de reeds bestaande luchtvervuiling van de industrie waarvoor

de biomassacentrale elektriciteit zou gaan leveren. Dit voorbeeld staat niet op zich, maar illustreert dat overleg tussen grensburen noodzaak is om vervelende situaties achteraf te voorkomen.

In een aantal gevallen is de grens een grensrivier of ontspringt de rivier in Duitsland, België en Frankrijk. Dat geldt ook voor de gemeenschappelijke natuurgebieden. Het is van belang om de natuurgebieden met elkaar te verbinden. Grensoverschrijdende fiets- en wandelpaden verbinden burgers met elkaar. Grenzen zijn vaak onzichtbaar. Hier en daar vindt men een grenspaal. Het zichtbaar maken van de grens op cultuur-historische en ecologisch verantwoorde wijze door middel van groene zones zou duidelijk maken dat de grens ons scheidt en verbindt.

*Suggestie ten behoeve uw verkiezingsprogramma:*

- *Neem in uw programma op dat er met uw grensgemeente(n) overleg plaats vindt over ruimtelijke ordeningsprojecten;*
- *Verplicht alle MER's in de euregio, dat er in een aparte paragraaf aandacht besteed wordt aan de (mogelijke) grensoverschrijdende gevolgen;*
- *Maak euregionale (bilaterale) afspraken voor de ontwikkelen en gebruik van duurzame energie (wind, zon en mijnwater);*
- *Maak euregionaal afspraken over de stikstofuitstoot in de agrarische sector;*
- *Kom tot euregionale afspraken voor een verbeterde en duurzame verhouding tussen de agrarische sector en natuurbeheer en steek in op nieuwe, milieuvriendelijke vormen van landbouw en veeteelt;*
- *Faciliteer heemkundeverenigingen en natuur- en milieuorganisaties om samen met Belgische en/of Duitse organisaties en verenigingen te werken aan grensoverschrijdende projecten.*